

סיפורים מנתיבי הבריחה

עלון עמותת מורשת הבריחה

גיליון 1, ינואר 2018 סיפורי אהבה בבריחה

חברים שלום,

אנו שמחים להציג את הגיליון הראשון של "סיפורים מנתיבי הבריחה", עלון העמותה למורשת "הבריחה", שכולל סיפורי אהבה.

הזירה בה מתרחשים הסיפורים היא אירופה, סוף מאחזת העולם השני. המאחזה מסתיימת היהודים ששרדו חשים באכזב, שמחה אך גם עצב. אנשים חוזרים לבתיהם ומגלים את גודל החורבן, אין בית, אין משפחה. שכול, בדידות, ניכור ושנאת שכנים פוגשים אותם. לאן הולכים? מה עושים? הניצולים יוצאים דרך המתנהלת בשני מישורים: במישור הפיסי הולכים, נוסעים, מחפשים נתיב לעזוב את גיא ההריגה של אירופה. במישור הנפשי – מנסים לחזור לחיים, נאבקים בזכרונות, בבדידות ובשכול.

הניצולים בדרכים, באחנות המעבר, באחנות העקורים – אפעים אתקופות ארוכות, בצפיפות, בתנאים קשים, בבדידות האנשים זקוקים לחום ולקרבה, מתקרבים זה לזה, מחפשים קשר, רוצים משפחה.

המערכת

זהב באש ייבחן, וחבר – בעת צרה

מאשה, פליטה צעירה וכחושה, נשארה לבדה מכל משפחתה. בעזרת פעילי הבריחה היא נודדת בין גבולות, ברגל, ברכבות, במחנות מעבר, מפולין לצ'כוסלובקיה ולאוסטריה, אל עבר אוניות המעפילים שלחופי הים התיכון ואל ארץ ישראל.

במחנה המעבר בסלפלדן, עיירה אוסטרית חמודה לרגלי האלפים בגבול איטליה, מקבלת קבוצה של ניצולים הודעה: "מחר, עם רדת הערב, יוצאים לדרך!" עליהם לחצות רגלית את האלפים במעבר הקרימל שבין אוסטריה לאיטליה, מעבר תלול המכוסה בשלג רב ימות השנה. זהו הגבול האחרון והקשה מכולם. מאשה אורזת את תרמילה ובו כל רכושה עלי אדמות, ויוצאת לדרך עם הקבוצה. העלייה תלולה, נשימתה כבדה והרגליים מתקשות לשאתה. הקבוצה הולכת ומתרחקת.

לפתע ניגש בחזר צעיר מן הקבוצה, לוקח את תרמילה ועוזר לה להמשיך בדרך.

קבוצת ניצולים בנתיבי הבריחה בהרים (דקל א., בריחה תש"ו – תש"ח)

- "אני יעקב, אני יודע שקוראים לך מאשה..."

הוא מעודד, תומך, נשאר איתה גם כשהקבוצה מתרחקת. לאט הם עולים בדרך התלולה. כשצריכה לנוח רגע, יושב ומחכה איתה. החושך יורד.

- "אם תעביר אותי את ההר לאיטליה, אתחתן איתך!"

העביר... ואחרי עשרה ימים נישאו.

לאוניית המעפילים עלו שלושה: הזוג הצעיר ובתם הקטנה, שנולדה במחנה הבריחה באיטליה, המספרת לנו את הסיפור.

כביסה מלוכלכת

יאיר, צעיר בן קיבוץ בארץ-ישראל, הוא חייל הישוב העברי (הבריגדה) המשרת באיטליה. קרבות רבים נגד צבא גרמניה לא ראה, אך המפגש המטלטל והמרגש עם שארית הפליטה העסיק את יחידתו רבות. משאיות היחידה מסיעות ניצולים בדרכי אירופה באופן בלתי לגאלי, מעבירות פליטים ללא תעודות במעברי גבולות. החיילים מלווים שיירות ניצולים, מכינים עבורם מקומות מקלט, מטפלים בילדים בבתי הילדים. אחד "המבצעים" של הבריגדה הוא מבצע "חתונות". החיילים נושאים בנישואים פיקטיביים ניצולות שואה, אשר, כנשות חיילים בריטיים, מקבלות מממשלת בריטניה אישור כניסה רשמי של לארץ-ישראל.

אחד המשתתפים במבצע הוא יאיר, הנושא לאישה את אניה, ניצולת שואה זהובת צמה. לאחר "החתונה" מבקש "החתן" הטרי מ"אשתו" לקחת עבורו לארץ-ישראל מזוודה קטנה.

- "ומה במזוודה?" - היא שואלת...
- "כביסה מלוכלכת. כשאחזור ארצה
אבוא אליך לקחת את המזוודה"
- "אחכה לך עם כביסה נקיה ומקופלת"

כשחזר הביתה לארץ בתום שירותו באירופה, הלך אל הצעירה לקחת את המזוודה. לאחר זמן לא רב נישא הזוג, הפעם באמת. את הסיפור סיפר בנם.

ניצולה נפרדת מחייל הבריגדה בתחנת רכבת בצ'כוסלובקיה (ארכיון "יד ושם")

בחורה, לא קר לך?

ב-1946, לאחר שעברה דרך מחנות בפולין ובצ'כוסלובקיה, הגיעה הקבוצה של בלהה למחנה "גבעת עבודה" שבעיירה סאאלפלדן, שהיה נקודת המוצא לחציית הרי האלפים לאיטליה, אל אוניות המעפילים שיישאו אותם לארץ ישראל.

כשהגיעה בלהה למחנה, גילה מפקד המחנה שהיא דוברת שפות רבות וגייס אותה לארגון הבריחה. בשעות הבוקר לימדה את הילדים בבית הספר עברית, אחר-כך שימשה כמתורגמנית של קבוצות ניצולים שהגיעו למחנה, ובין לבין הייתה גם הגזברית והמחסנאית של המחנה.

לאותו מחנה הגיע משה, מורה צעיר שנשלח מהארץ ללמד את הניצולים. בהיותו רגיל לחום ולשמש התל-אביבית, הופתע משה לראות צעירה בכגדים קצרים פוסעת בשבילי המחנה במזג האוויר הסגרירי של תחילת הסתיו.

"בחורה, לא קר לך?"

זה היה "משפט החיזור" שהתחיל את סיפור האהבה של בלהה ומשה. לאחר מספר חודשי היכרות, הם נישאו בחדר האוכל של המחנה.

ביקשו לעלות ארצה, אך לבלהה חסר סרטיפיקט. מארגון הבריחה קיבלה מסמכי מעבר מזויפים על שם "דולי לנדאו", יהודיה אמריקאית שדרכונה שימש פליטות יהודיות אחדות לצורך מעבר גבולות ברחבי אירופה. לאדם אחר, אותו לא הכירה בלהה כלל, ניתן הדרכון של בעלה האמריקאי של דולי.

על סיפון האוניה שהביאה אותם הביתה היו יחדיו "דולי" ו"בעלה" האמריקאי וגם בעלה הטרי משה, שחזר לישראל עם הניירות הרשמיים איתם יצא ממנה. לא מעט גבות הורמו על הסיפון כאשר "דולי" בילתה את זמנה עם משה, הישראלי, בעוד "בעלה" מבלה עם נשים אחרות. את הסיפור סיפרה הבת, שנולדה בארץ.

זוגות רוקדים במחנה עקורים

(ארכיון "יד ושם")

נחוצות שתי תמונות!

שניהם מריגה, לטביה, אך לא שם נפגשו.

הוא, חיים, היה פעיל במרכז הבריחה, תפקיד בו היתה הפעילות מסוכנת במיוחד. הק'.גי'.בי., המשטרה החשאית הידועה לשימצה של בריה"מ, רדף אחרי "בוגדים" שניסו לברוח מבריה"מ, אך חיים הצליח לברוח מלטביה לפולין ומשם בדרכי הבריחה למחנה עקורים בגרמניה. במחנה הפך מיד לפעיל.

בדרך לא דרך הגיעה גם היא, רוחל'ה, לאותו מחנה בגרמניה. עם הגיעה נאמר לה כי עליה להתייצב במזכירות המחנה לצורך הרשמה, ולהביא עימה תמונה. הגיעה רוחל'ה אל המזכירות להירשם אצל הבחור הרושם.

**"שמי חיים וגם אני מריגה, אך לצורך
ההרשמה נחוצות שתי תמונות."**

"אמרו לי להביא תמונה אחת" - אמרה .

**"לא, שתיים צריך. חזרי מחר והביאי
תמונה נוספת" - התעקש.**

חזרה למחרת למזכירות עם תמונה נוספת.

מאחר ששניהם מריגה, הזמין אותה חיים לצאת עמו למסעדה. בתום הארוחה הוציא חיים את ארנקו כדי לשלם למלצר, והנה היא רואה את תמונתה בתוכו.

לא עברו ימים רבים והשניים נישאו – עוד בהיותם במחנה. כשהגיעו לארץ, מנתה כבר משפחתם שלוש נפשות...

בנם, שנולד בדרך, הוא שסיפר סיפור זה. כיום הוא עסוק בכתיבת ספר על פעילות אביו ומעלליו בתנועת הבריחה.

בחלק מהסיפורים שונו השמות ופרטים מזהים נוספים